

Ekonomiczny Uniwersytet Dziecięcy

Współczesne problemy ekonomiczne

Piotr Kasprzak

Politechnika Gdańska
Data: 02 grudnia 2021r.

Czym są podatki?

Czym są podatki?

- W literaturze znajdziemy szereg definicji podatku. Najbardziej rozpowszechniona mówi, że **podatek to wszelkie publicznoprawne, przymusowe i bezzwrotne świadczenie pieniężne na rzecz budżetu państwa lub jednostek samorządu terytorialnego, które nie stanowi przychodów państwowych funduszy celowych oraz innych jednostek sektora finansów publicznych.**
  - R. Rosiński, *Polski system podatkowy. Poszukiwanie optymalnych rozwiązań*, Difin, Warszawa 2010

Usługi publiczne

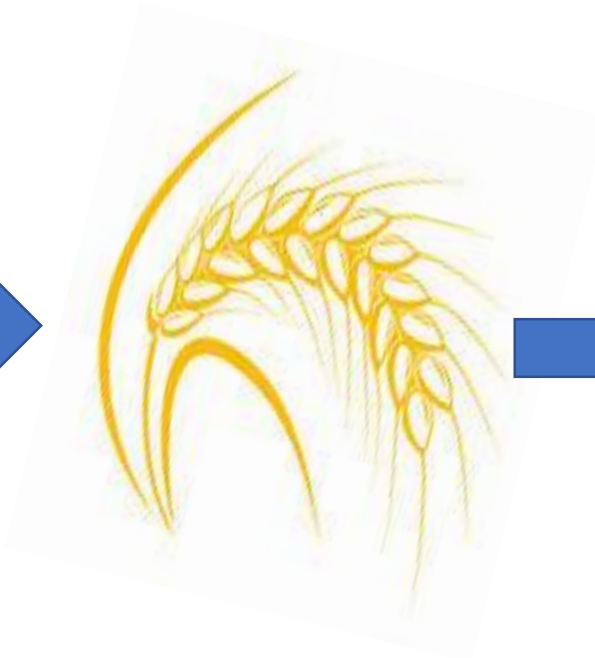
*Co to
takiego?*

Usługi publiczne

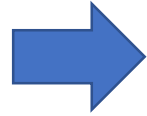
- *„Dobra publiczne, w stosunku do których niemożliwe jest wykluczenie kogokolwiek z korzystania z nich. Są to dobra, które niezależnie od liczby korzystających posiadają określoną wartość, której nie naruszają kolejni użytkownicy. Są to więc usługi świadczone przez administrację publiczną bezpośrednio ludności w ramach sektora publicznego lub podmioty prywatne zapewniające daną usługę”*
  - Kozuch, B. (2005). *Zarządzanie publiczne w teorii i praktyce polskich organizacji*. Warszawa: Placet.

Danina

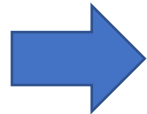
Podatek

Pierwsze daniny

**Dochody z majątku
Zdobycze i łupy wojenne
Kontrybucje nakładane
na narody podbite**

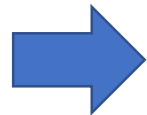
Grecja

**Dobrowolne daniny
ludności**

Pogłówne płacone od

Cesarstwo rzymskie

**Stale podatki (gruntowy, pogłówne,
spadkowy)**

Pierwsze podatki pośrednie (cła i opłaty)

**Pierwszy pierwowzór parlamentu (podatku
ustanawiał senat na wniosek cesarza)**

„Nic tak nie zbliża, żony i męża, jak nadejście formularza zeznań podatkowych”

autor nieznanym

„Rzecz, którą najtrudniej w świecie zrozumieć, jest podatek dochodowy”

Albert Einstein (1879-1955) – fizyk-teoretyk

„Od podatków ucieka za granicę co najmniej tylu ludzi, ilu ucieka od dyktatorów”

James Newman (1903-1963) – polityk kanadyjski

„Śmierć, podatki i rodzenie dzieci! Żadna z tych rzeczy nie przychodzi nigdy w porę”

Margaret Mitchell (1900-1949) – pisarka amerykańska

- *Istotą demokracji jest obywatelska świadomość, że **każdy** grosz z podatków należy do nas wszystkich, a nie tylko do polityków.*

- Autor: Steven Kelman, wykładowca Harvard Kennedy School of Government
- Źródło: „Forum”, 7 maja 2012.

- *Podczas gdy większość Amerykanów z trudem wiąże koniec z końcem, my, superbogaci, korzystamy z wielkich ulg podatkowych. (...) **Płacę niższe podatki niż moja sprzątaczką.***

- Autor: Warren Buffett
- Opis: apelując do rządu, żeby podniósł podatki jemu i jemu podobnym bogaczom.
- Źródło: Paweł Leszczyński, Czy Buffett został socjalistą?, „Gazeta Wyborcza”, 27–28 sierpnia 2011.

- *[Polski system podatkowy] jako całość jest **degresywny**, tzn. dochody po opodatkowaniu są bardziej zróżnicowane niż przed opodatkowaniem. Krótko mówiąc, **system podatkowy jest tak zbudowany, że ci, co mają dużo, po opodatkowaniu mają jeszcze więcej.***

- Autor: Ryszard Bugaj
- Opis: o przyczynach wysokiego rozwarstwienia społecznego w Polsce.
- Źródło: rozmowa Jana Fusieckiego i Bogumiła Kolmasiaka

- **Podatki to zapłata za korzystanie ze świata!**
- **Podatki to kara, jaką płacimy za miłość do pieniądza.**
- **Podatki to comiesięczny nawrót zespołu depresyjnego.**
- **Podatki to tragikomedia – płaczesz jak płacisz, śmiejesz się jak masz zwrot.**
- **Podatki to religia – trzeba wielkiej wiary, żeby dostrzec sens ich płacenia.**

Bardziej na poważnie

- Niektórzy twierdzą, że podatek należy nawet do kwestii wybitnie politycznych i filozoficznych. Bowiem, jak zauważa T. Piketty „(...) **w centrum każdego dużego wstrząsu politycznego znajdowała się rewolucja fiskalna**”. Dodaje on także, że podatki powinny być kontrolowane w sposób demokratyczny, boiem to z tych środków finansowane są dobra wspólne – oświata, zdrowie, emerytury, infrastruktura drogowa czy transportowa.
  - T. Pkietty, *Kapitał XXI wieku*, Wydawnictwo Krytyki Politycznej, Warszawa 2015, s. 614

Historia podatków

- Historii podatków można dopatrywać się już w starożytności. Pierwsze daniny zarówno **pieniężne, jak i w postaci przedmiotów** (np. płodów rolnych) czy obowiązkowej pracy pojawiły się na dzisiejszych terenach Grecji oraz w praktycznie całym Cesarstwie Rzymskim. Podatki, ze względu na swoją naturę stały się ponadto, najstarszą sformalizowaną formą stosowanych danin publicznych.
  - W. Wyrzywkoski, *Podatki w Polsce. Zarys wykładu*, Book Market, Gdańsk 2008

Jakie podatki płacimy?

Co jest
opodatkowane?

W jaki sposób
płacimy podatki?

Kto jest opodatkowany?

Jakie podatki?

- *1848 projekt podatku dochodowego we Francji – wszedł w życie dopiero w 1914 r.*
- *1891 – wprowadzenie podatku dochodowego w Niemczech*
- *1909 USA – pierwszy podatek dochodowy od przedsiębiorstw*
- *1948 – Francja- oddzielenie podatku dochodowego od osób fizycznych od podatku dochodowego od osób prawnych*
- *Druga połowa XX wieku – działania ukierunkowane na modernizację podatków konsumpcyjnych, oraz zmierzające do harmonizacji podatków*
- *1954 - Francja wprowadzenie podatku od towarów i usług. Powszechnie zaczął obowiązywać od 1968 r.*
- ***Równolegle rozpoczął się proces wydawania dyrektyw podatkowych – od 2004 roku w Polsce harmonizacja dwóch podatków... **JAKICH?*****

Przedmiot opodatkowania

- Przychodowe
- Dochodowe
- Konsumpcyjne
- Majątkowe

Źródło pozyskania (technika poboru)

- Pośrednie
- Bezpośredni

Władztwo podatkowe

- Samorządowe
- Państwowe

Terytorium

- Centralne
- Regionalne
- Lokalne

Sektory

- Przedsiębiorstwa
- Instytucje finansowe
- Gospodarstwa domowe
- Podmioty zagraniczne

Podatki zasilające budżet państwa

- Podatek VAT
- Podatek **akcyzowy**
- Podatek od gier
- ...

Podatki zasilające budżet gminy

- PON
- Rolny
- Leśny
- Od śr. Transportu
- Opłaty lokalne
- Karta podatkowa
- Podatek od spadków i darowizn
- PCC
- Opłata skarbową

Doktryna wypracowała szereg postulatów określanych mianem zasad podatkowych. Najbardziej znanymi z nich są zasady sformułowane przez A. Smitha

Zasada równości podatkowej

Obciążenia podatkowe powinny być równo rozłożone na obywateli co można uzyskać w drodze powszechności i proporcjonalności

Zasada pewności

Podatnik powinien „z góry” wiedzieć jakie podatki w jakich sytuacjach i kiedy będzie musiał zapłacić
Nie może być zaskakiwany nowymi rozwiązaniami.

Zasada taniości

Koszty poboru podatku powinny być najniższe.

**Zasada elastyczności
opodatkowania**

Podatki powinny reagować na zmieniające się procesy gospodarczej i dostosowywać się do nich

Zasada stałości

Należy dążyć do jak najmniejszej liczby dokonywanych zmian w systemach podatkowych

Zasada powszechności

Ciężar podatkowy powinien mieć charakter powszechny. Ulga jest „towarem rzadkim”

Zasada pewności

Podatki muszą być tak skonstruowane aby były pewnym źródłem dochodu państwa i samorządów.

Administracja podatkowa

Zestawienie wpływów podatkowych w stosunku do PKB z liczbą godzin poświęconych przez przedsiębiorców na kwestie podatkowe (rok 2015)

Państwo	Liczba godzin	Wpływy podatkowe/PKB (dane w%)
Czechy	405	34,2
Dania	130	47,7
Francja	137	47,8
Irlandia	82	24,3
Niemcy	218	39,8
Polska	271	33,2
Rumunia	159	28,0
Słowacja	188	32,2
Węgry	277	39,0
Wielka Brytania	110	34,8
Norwegia	83	38,8
Szwajcaria	63	28,1

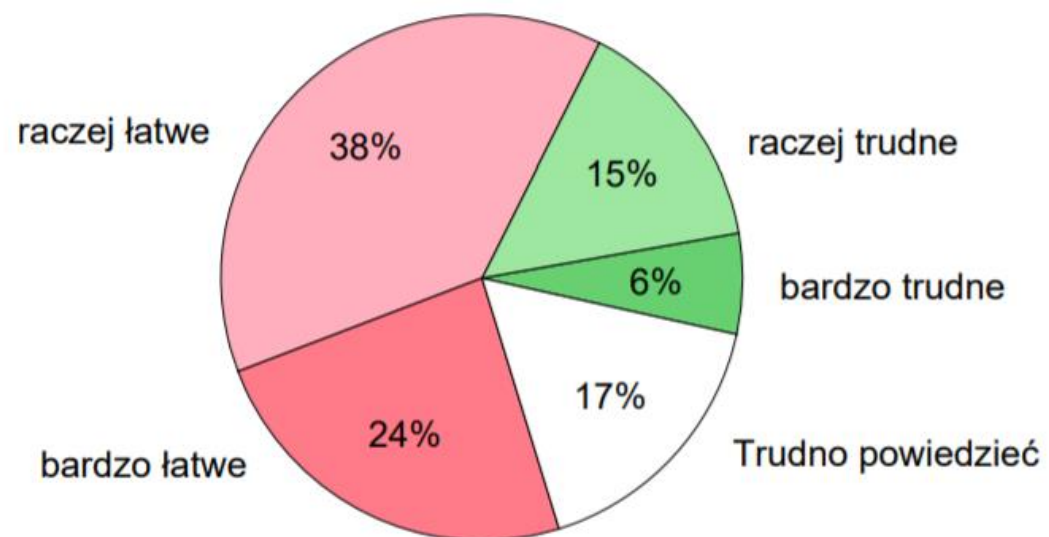
Źródło: podstawie danych statystycznych Eurostat i raportu Paying Taxes (2015)

Co myślimy o podatkach?

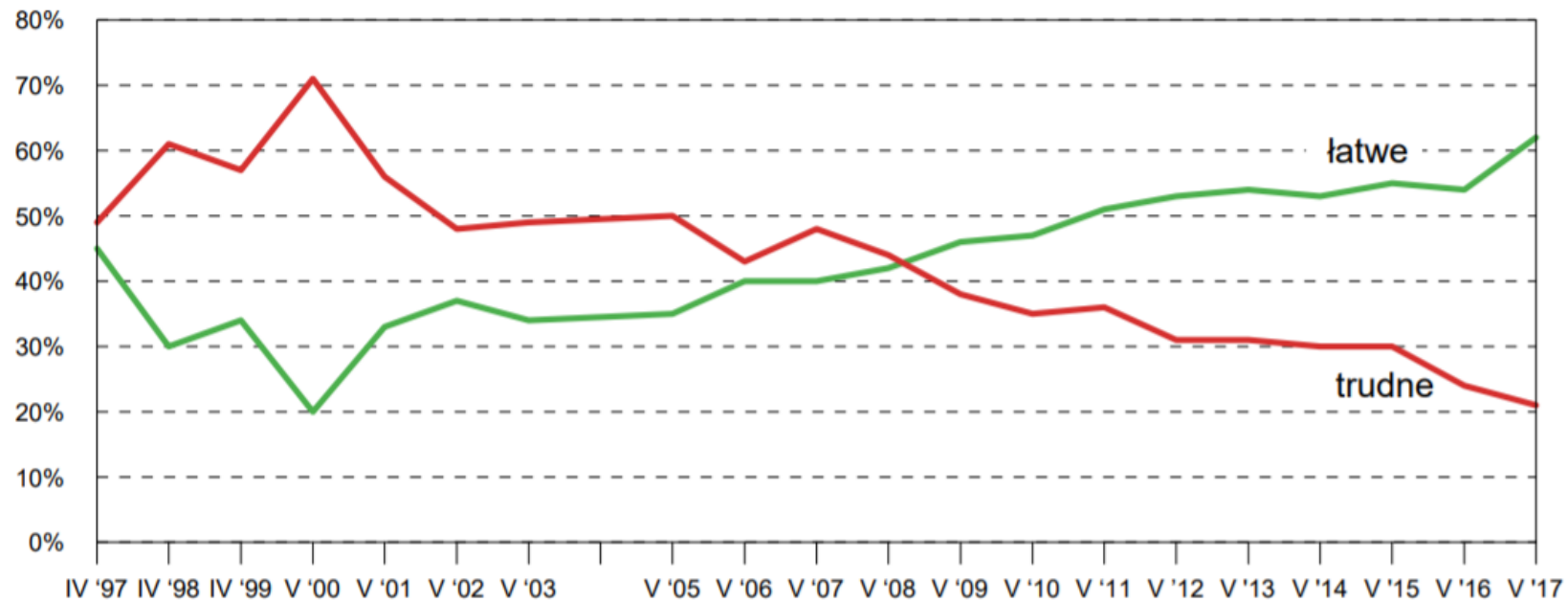
- **92%** badanych Polaków uważa, że należy płacić podatki, bo z nich finansowane jest m.in. bezpieczeństwo i zdrowie – wynika z sondażu CBOS. Z drugiej strony 87 proc. respondentów uznało, że podatki są za wysokie.
  - Sondaż CBOS, badanie przeprowadzono w dniach 5-12 maja 2016 r. na próbie 1100 dorosłych mieszkańców Polski.

- **90 proc.** twierdzi, że słyszało o podatku **PIT**, to **16 proc.** pracujących na umowę o pracę jest przekonana, że nie płaci takiego podatku.
  - **90 proc.** słyszało o podatku **VAT**, **70 proc.** twierdzi, że wie na czym on polega, ale tylko **42 proc.** uważa, że płaci taki podatek.
  - **21 proc.** Polaków uważa, że **nie płaci żadnych** podatków, ani PIT-u, ani CIT-u, ani nawet VAT-u.
- "Czego Polacy nie wiedzą o podatkach?", Badanie Uniwersytetu Warszawskiego, 2017

RYS. 2. Jak Pan(i) ocenia, czy rozliczenie rocznego zeznania podatkowego, tzw. PIT-u, było dla Pana(i) / Państwa:

RYS. 3. Jak Pan(i) ocenia, czy rozliczenie rocznego zeznania podatkowego, tzw. PIT-u, było dla Pana(i) / Państwa:

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Jakie podatki płacimy?

Konsumpcyjne

- Podatek od towarów i usług (VAT)
- Podatek akcyzowy

Dochodowe

- Podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)
- Podatek dochodowy od osób prawnych (CIT)

Majątkowe

- Podatek od nieruchomości
- Podatek od środków transportu
- Podatek od spadków i darowizn
- Podatek od czynności cywilno-prawnych

Fiskalizm państwa

To polityka państwa polegająca na dążeniu do osiągnięcia jak największych wpływów do budżetu poprzez nakładanie kolejnych, obciążeń podatkowych. Państwo dąży do maksymalizacji **zysków**.

Sam fiskalizm nie jest zjawiskiem groźnym. Groźny jest natomiast nieodpowiedni jego stopień.

Na co przeznaczamy podatki?

(dane za rok 2019)

1. Emerytury i renty - 7025 zł
2. Edukacja - 2596 zł
3. Opieka zdrowotna - 2534 zł
4. Pomoc społeczna - 2136 zł (w tym 589 zł programu Rodzina 500+)
5. Transport - 1981 zł
6. Wojsko, policja, więzienia, sądy - 1675 zł
7. Administracja - 1119 zł
8. Odsetki od długu publicznego - 826 zł

SUMA: 23 135 zł
na osobę/rocznie

W 2019 roku „Rachunek od Państwa” na jednego mieszkańca wyniósł 23 135 zł i był o 1 644 zł wyższy niż rok temu i 5 117 zł wyższy niż 8 lat temu.

Źródło: <https://for.org.pl/pl/a/6767,komunikat-16/2019-rachunek-od-panstwa-za-2018-rok>

Na co przeznaczamy podatki – dane szczegółowe?

(dane za rok 2019)

RACHUNEK OD PAŃSTWA RZECZPOSPOLITA POLSKA ZA WYDATKI W ROKU 2018

Usługa	Cena na 1 mieszkańca
Emerytury z ZUS	3 406 zł
Emerytury z KRUS	279 zł
Renty z ZUS i KRUS	962 zł
Emerytury żołnierzy, policjantów i pozostałych służb ..... mundurowych, sędziów i prokuratorów	410 zł
Dodatki do rent i emerytur, dodatki pielęgnacyjne, ... zasiłki chorobowe, itp.	766 zł
Składki NFZ i PIT emerytów i rencistów	1 201 zł
Przedszkola, podstawówki, gimnazja i szkoły średnie	2 078 zł
Szkolnictwo wyższe	518 zł
Pomoc społeczna, wsparcie dla bezrobotnych	1 547 zł
Rodzina 500+	589 zł
Ochrona zdrowia	2 534 zł
Wojsko	855 zł
Policja, straż pożarna, straż graniczna, BOR, ABW, AW i CBA	487 zł
Sądy i więzienia	333 zł
Drogi krajowe	545 zł
Drogi samorządowe	733 zł

Pozostałe wydatki na transport	308 zł
Kolej i tory	396 zł
Administracja rządowa	381 zł
Administracja samorządowa	605 zł
Administracja ZUS, KRUS i NFZ	132 zł
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli ..... i ochrony prawa oraz sądownictwa	71 zł
Ochrona środowiska	611 zł
Roľnictwo, leśnictwo i rybołówstwo	383 zł
Kultura	301 zł
Sport i wypoczynek	182 zł
Składka do budżetu UE	490 zł
Inne	1 204 zł
Koszt obsługi dęłgu publicznego	826 zł

RAZEM ..... 23 135 zł

Łącznie wydatki publiczne w 2018 roku były o 202 zł wyższe od dochodów. W rezultacie tego deficytu oraz osłabienia kursu polskiej waluty, dęłgu publicznego w przeliczeniu na jednego mieszkańca wzrósł do poziomu 27 214 zł i był o 730 zł wyższy niż w 2017 roku.

Źródło: <https://for.org.pl/pl/a/6767,komunikat-16/2019-rachunek-od-panstwa-za-2018-rok>

Pytania

1. **Dlaczego płacenie podatków jest ważne?**
2. **Co może się stać z budżetem państwa, gdy obywatele nie płacą lub unikają płacenia podatków?**
3. **Jaki system podatkowy można uznać za sprawiedliwy?**

Patriotyzm podatkowy

- *„Kształtowanie świadomości obywatelskiej, edukacji ekonomicznej obywateli i propagowanie patriotyzmu podatkowego przyczyniają się w sposób pośredni do przeciwdziałania uchylaniu się od opodatkowania i kształtowania wśród podatników postaw pożądanych z punktu widzenia dochodów budżetu państwa. Metody te przyczyniają się również do przeciwdziałania zjawisku uchylania się od opodatkowania przy wykorzystaniu rajów podatkowych.”*
  - *Sikorski, M., Przeciwdziałanie wykorzystywaniu rajów podatkowych, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Suwałkach, nr 2(26) 2017*

Patriotyzm podatkowy

Patriotyzm podatkowy to postawa, która zakłada partycypowanie w budżecie państwa poprzez uczciwe płacenie podatków.

Dzięki temu możliwe jest finansowanie dóbr i usług publicznych 😊

4 247,43 PLN

kwota netto

6 000,00 PLN

kwota brutto

7 228,80 PLN

łączy koszt pracodawcy

Koszty pracownika dla miesięcznego wynagrodzenia 6 000,00 PLN brutto

kwota netto	4 247,43 PLN
ubezpieczenie emerytalne	585,60 PLN
ubezpieczenie rentowe	90,00 PLN
ubezpieczenie chorobowe	147,00 PLN
ubezpieczenie zdrowotne	465,97 PLN
zaliczka na PIT	464,00 PLN
kwota brutto	6 000,00 PLN

[ukryj rozliczenie roczne](#) ▶

Wykres rozkładu kosztów pracownika

- kwota netto - 70.79%
- ubezpieczenie emerytalne - 9.76%
- ubezpieczenie rentowe - 1.5%
- ubezpieczenie chorobowe - 2.45%
- ubezpieczenie zdrowotne - 7.77%
- zaliczka na PIT - 7.73%

Podatek VAT

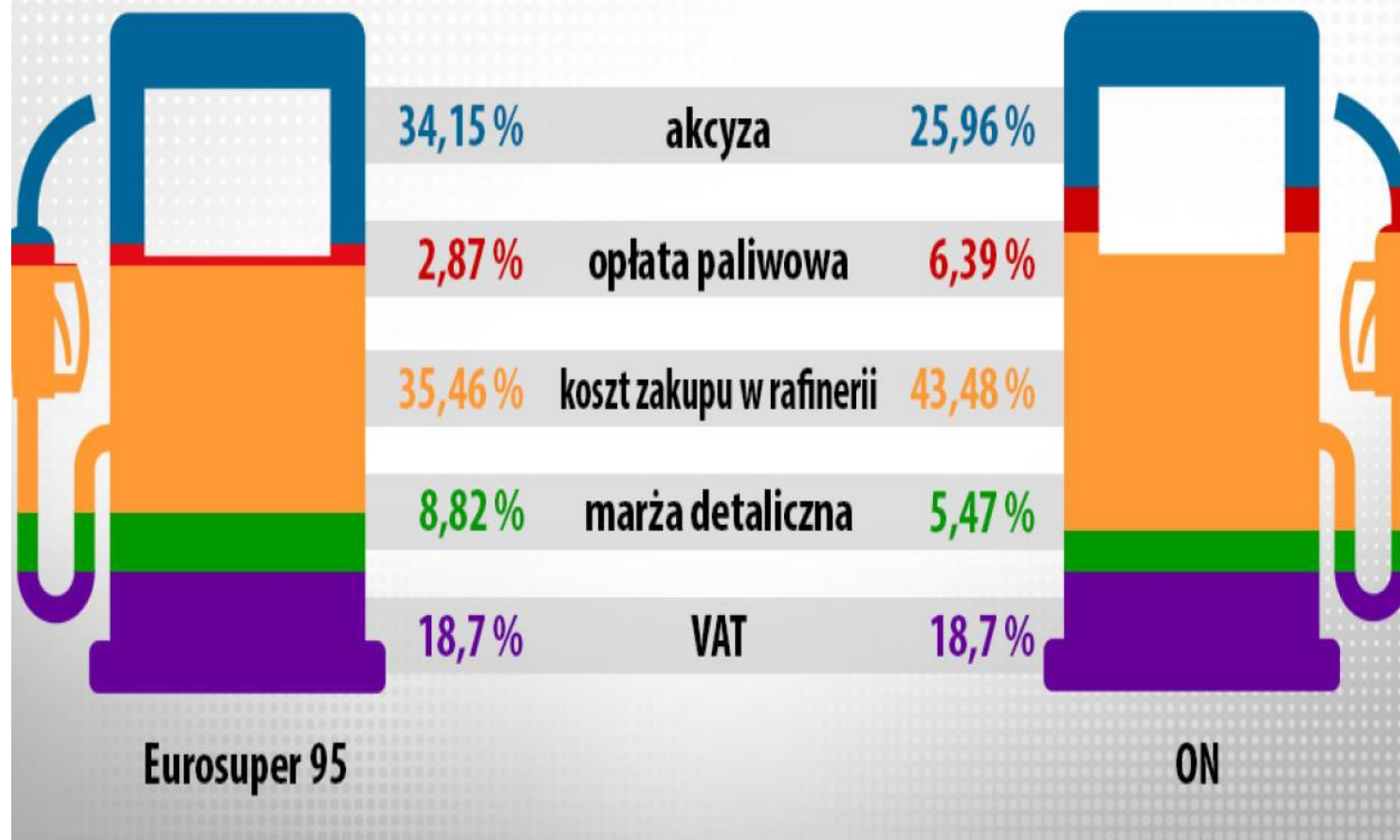
0%

5%

8%

23%

SKŁADNIKI CENY PALIW

PARAGON FISKALNY

MLEKO UHT 3,2%	F	1*2,39= 2,39 C
PEPSI/P.MAX.MIR.,7UP	X	3*1,29= 3,87 A
CHLEB ŻYTNI RAZOWY	I	1*2,49= 2,49 B
96399 NÓŻ KUCHENNY	X	1*9,99= 9,99 A
Sprzed. opod. PTU A		13,86
Kwota A 23,00%		2,59
Sprzed. opod. PTU B		2,49
Kwota B 08,00%		0,18
Sprzed. opod. PTU C		2,39
Kwota C 05,00%		0,11
Podatek PTU		2,88
SUMA PLN		18,74
000905 #001 12 1021		21:02
nr:582086		

JAGER Gerard Jastrzębski
 Restauracja McDonald's
 Warszawa 40 CH Wileńska (281)
 ul. Targowa 72
 02-734 Warszawa
 NIP 525-210-93-77

2016-08-28 18:02 249858

PARAGON FISKALNY

*Cheeseburger HM	1 x3,50	3,50D
*Frytki HM	1 x3,30	3,30D
Zab Happy Meal 3	1 x2,90	2,90A
*Sok Jablkowy HM	1 x1,20	1,20D
xMale Cappuccin.	1 x3,90	3,90A
SPRZEDAŻ OPODATKOWANA A		6,80
PTU A 23,00 %		1,27
SPRZEDAŻ OPODATKOWANA D		8,00
PTU D 5,00 %		0,38
SUMA PTU		1,65
SUMA PLN		14,80
00335 #8 -*215*-		2016-08-28 18:02
6AE8ED60F3B00CB1C0AA71DBDC027E74FC21BF23		
☞ CAC 1501230246		
Nr sys. #8		

DATA WYDZIAŁU

NIEFISKALNY
 #8 -*215*- 2016-08-28 18:02

Policzmy cenę auta, gdyby nie podatki...

- Samochód „wyjeżdża” z fabryki...
- Producent wyceni pojazd na kwotę 60.000
- Auto ma silnik 1.9 L i 2.1 L
- Akcyza **3,1%** albo **18,6%**

- Liczymy
  - $(60.000 \times \text{akcyza}) \times \text{VAT}$
    - $(60.000 \times 1,031) \times 1,23 = \mathbf{76088 \text{ PLN}}$
    - $(60.000 \times 1,186) \times 1,23 = \mathbf{87527 \text{ PLN}}$

Kilka praktycznych ciekawostek

Jak zapłacić niższy PIT?

Dochód = Przychód – Koszt (Koszt vs. KUP)

- Podatek dochodowy od osób fizycznych **może** być znacznie **niższy**, jeśli w deklaracji wykazane zostaną **ulgi podatkowe**. O prawo do stosowania ulg podatnik musi zadbać już w trakcie roku – aby korzystać z nich, należy bowiem uzyskać określoną dokumentację oraz spełnić warunki uprawniające do odliczeń.
  - * *Ulga rehabilitacyjna,*
  - * *Darowizny na kościół,*
  - * *Darowizny na cele pożytku publicznego,*
  - * ***Ulga internetowa,***
  - * *IKZE – Czyli jak nie płacić podatku BELKI? (-19%),*
  - * ***Darowizna z krwi,***
  - * ***Ulga prorodzinna,***
  - * *Ulga abolicyjna.*

Ciekawe książki i artykuły 😊

- R. Wolański, System podatkowy w Polsce, Wolters Kluwer, Warszawa 2016
- L. Bylicki, Polski system podatkowy – zagadnienia ogólne, Zeszyty Naukowe PWSZ w Płocku, Nauki Ekonomiczne, t. XXIII, 2016
- M. Sikorski, Przeciwdziałanie wykorzystywaniu rajów podatkowych, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Suwałkach, nr 2(26) 2017
- A. Krajewska, Podatki w Unii Europejskiej, PWE, Warszawa. Owsiak S. (2008), Harmonizacja podatków bezpośrednich warunkiem integracji gospodarczej Unii Europejskiej [w:], 2012
- K. Wach , Systemy podatkowe Unii Europejskiej, Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2005
- W. WyrzykowskiPolski system podatków i opłat w zarysie Scientific Publishing Group, Gdańsk 2004